

2. Бернард Клервоский. Трактаты. О любви к Богу. О благодати и свободном выборе [Текст] / Б. Клервоский. – СПб.: Изд-во РХГА, 2009. – 280 с.

Шикула Юрій Михайлович
*Викладач кафедри філософії, релігієзнавства
та гуманітарних дисциплін
Української Ужгородської богословської академії
ім. Кирила і Мефодія*

БЕРДЯЄВ ПРО НЕОБХІДНІСТЬ ЗВІЛЬНЕННЯ ЛЮДСЬКОГО ДУХУ

Проблема духовності є однією з найактуальніших проблем в сучасному світі. Глобалізація, науково-технічний прогрес та комп'ютерна революція повсякчасно змінюють стосунки людей, ставлять нові вимоги до комунікаційних процесів та спілкування. І не завжди вони є позитивними – наявний певний негативний вплив, що його подеколи справляють відповідні трансформації соціально-економічних та суспільних відносин на духовний світ наших сучасників. Тому звернення до ідей відомих діячів науки і культури, філософів та митців, які прагнули усіляко зберегти та захистити духовність і духовні цінності, є запорукою позитивного функціонування і подальшого розвитку в духовному світі та духовній культурі українського суспільства.

Саме в досвіді особистості, стверджував М. Бердяєв, і може бути знайдений конкретний абсолют, який підтримує й стверджує духовне життя. Він дає змогу людині відчувати власну силу, побачити власну природу. Духовна цінність для М. Бердяєва – це, перш за все, цінність, пов'язана з феноменом божественного. Бог – це вища цінність нашого світу, і, втілюючи вищі цінності, ми розкриваємо Бога в собі і йдемо до нього, “повертаємо” його в світ. Бог, за М. Бердяєвим, це, власне, свобода, але кожен з нас і всі ми разом подеколи є настільки далекими від ідеалу свободи, настільки обтяженими зовнішніми по відношенню до нас обставинами, що готові радше визнати свою несвободу. У відповідності до богословсько-антропологічної концепції М. Бердяєва людина приходить у світ наче у диявольську необхідність і надія на її спасіння йде згори. Але спасіння залежить і від самої людини. Звичайна людина дивиться довкола неначе заплющеними очима, ці очі ще не готові розгледіти божественне світло, вона неначе блукає в темряві існування й щомиті наражається на небезпеку. Тому М. Бердяєв неодноразово говорить, що як правило, людина з початку свого життя внаслідок соціальної об'єктивації буває не готова духовно сприйняти світ і свої стосунки з цим світом. «Дух людський» неначе знаходиться тут у полоні соціальної форми її існування. Вважаючи

будь-яку соціальність світовою даністю, необхідністю, М. Бердяєв намагався ствердити необхідність звільнення людського духу від його ув'язнення. Несвобода духу, на його думку, є рабством, підкоренням диявольській необхідності, безсиллям визначити себе свободним творцем, втратою свого «Я».

Персоналістична революція, до якої закликав цей філософ, згідно з його ідеями повинна була призвести до ліквідації влади об'єктивації над людським життям, до зменшення сили негативного впливу природної необхідності, до звільнення особистості, людського «Я», до його прориву у світ духовності, вищих цінностей та гуманізму. Саме М. Бердяєв був відчайдушним борцем супроти холодного раціоналізму, фальшивих стосунків, зла і підступності. Саме він намагався наблизити ту нову добу, яка на його думку, мала б стати добою істинного торжества Святого Духу, добою духовного перетворення людей, добою їхньої свободи.